

BAIONA, NOVEMBRO 2006

ESTUDO SOBRE ACTITUDES DA POBOACIÓN
ADOLESCENTE DE BAIONA ANTE A **VIOLENCIA**
DE XÉNERO

INTRODUCCIÓN.....	3
OBXECTIVOS E ASPECTOS METODOLÓXICOS.....	6
ANÁLISE DE DATOS	
A. Posicionamento.....	10
B. Coñecemento dos Malos Tratos.....	14
C. Interiorización de Roles.....	18
D. Preditores.....	24
E. Xustificación dos Malos Tratos.....	30
CONCLUSIÓN.....	35
BIBLIOGRAFÍA.....	38
Anexo Cuestionario.....	40

INTRODUCCIÓN

É unha realidade compartida por parte da sociedade que cando falamos de Violencia de Xénero estamos a falar de Desigualdade, da máxima expresión de poder dos homes sobre das mulleres, do mecanismo que mantén o orde dunha sociedade patriarcal que entende que as mulleres como colectivo e individualmente deben estar sometidos ós dictados do grupo de varóns.

Estas afirmacións poden resultar chocantes e anacrónicas se pensamos que se tratan de casos aillados dos que non temos constancia persoal, pero cando observamos os datos e nos achegamos ás cifras observamos como o único xeito de atoparlle sentido é entendendo o proceso na súa globalidade e integridade.

Por unha banda está o **macrosistema** que constitúe o contexto máis amplo que nos remite ás formas de organización social, ós sistemas de crenzas e ós estilos de vida que prevalecen nunha cultura ou subcultura en particular, son as crenzas e valores culturais acerca da muller e do home o que compón o macrosistema.

O sistema de crenzas patriarcal sostén un modelo de familia vertical, no que atopamos unha concepción acerca do poder e da obediencia no contexto familiar. As formas ríxidas do modelo prescriben obediencia automática e incondicional da muller hacia o marido, pero aínda as formas mais flexibles sosteñen unha concepción acerca da distribución do poder dentro da familia e unha serie de crenzas xeralizadas que se traducen en frases populares: “a muller debe seguir ó marido”...

Este sistema de crenzas vai dando forma ós conceptos de roles familiares, dereitos e responsabilidades dos membros da familia. Así, por exemplo, un home socializado fortemente nun contexto patriarcal ten a absoluta convicción de que lle corresponde o dereito de que os seus desexos non sexan contrariados pola **súa** muller e calquera “transgresión” a esta regra xustificará o uso da forza para castigar a quen non a respecte.

As crenzas culturais acerca do que é un home inclúe estereotipos da masculinidade que asocian ó varón coa forza, en contrapartida, a muller é culturalmente percibida como mais débil. As definicións culturais sobre o que significa ser muller e varón, xunto coa concepción sobre a familia ten unha relación directa no nivel de análise macro.

Ante isto a sociedade reacciona minimizando a súa importancia e as súas consecuencias, referindo algúns dos casos a determinadas circunstancias (alcoholismo, niveis socioculturais baixos, educación deficiente, marxinalidade...) A conclusión obtida é evidente: a agresión á muller é un problema de marxinados que son tan pouco civilizados ou perden o control tan facilmente que resoven os seus problemas a golpes.

Desde unha perspectiva **sociocultural** a violencia do home contra a muller é entendida como unha manifestación da desigualdade de xéneros e como un mecanismo para conquistar a subordinación da muller. A violencia funciona como un

mecanismo de control social das mulleres e serve para reproducir e manter o *status quo* da dominación masculina e subordinación feminina.

O contexto social e cultural actúa como mecanismo de control a modo de gardián das normas, facendo que a muller cumpra as normas e as acepte de xeito casi inconsciente, entendendo que isto é o que debe que facer e culpabilizándose ou resigándose ante determinadas situacións. Ela observa a violencia de xeito segmentando, minimizando ou ocultando a violencia como estratexia de supervivencia.

Desde 1975 –coa 1ª Conferencia Mundial sobre as Mulleres- ata o 2005 -co I Plan de Igualdade de Oportunidades entre mulleres e homes de Baiona- van 30 anos de esforzos, reivindicacións, e loita a favor da igualdade de dereitos e oportunidades entre ambos sexos. Visibilizar as situacións de desigualdade e violencia desde diferentes ámbitos e estruturas e poñer en marcha mecanismos que garantan rachar con estas situacións de forma estrutural e individual, son os eixos fundamentais de todos estes anos en prol da Igualdade.

Desde o Concello de Baiona, e a través do I Plan de Igualdade de Oportunidades, entendemos que un ámbito fundamental no que intervir é o da educación e a prevención, pero o primeiro paso é visibilizar, coñecer, diagnosticar... saber que e como pensa a poboación para despois poder deseñar programas que incidan especificamentenos nos elementos claves e susceptibles de cambio, xa que deste xeito poderemos actuar sobre un colectivo que está a formar a súa identidade persoal e colectiva e poderemos incidir sobre esas estruturas máis macro que están a soste e alimentar a máxima manifestación da desigualdade: A VIOLENCIA DE XÉNERO.

OBXECTIVOS E ASPECTOS METODOLÓXICOS

Este estudo ten como obxectivo xeral ***Cóñecer as ideas previas e actitudes que teñen os e as adolescentes de Baiona ante a Violencia de Xénero*** e con tal fin operativizamos este nos seguintes obxectivos específicos:

- Proporcionar información acerca de como se posicionan en relación a igualdade e a violencia de xénero, os e as adolescentes da zona.
- Obter información sobre o grado de recoñecemento e coñecemento das diferentes manifestacións ou tipoloxías dos Malos Tratos.
- Recabar información sobre os roles e estereotipos de xénero interiorizados entre a poboación adolescente.
- Cóñecer o potencial grado de risco entre a poboación adolescente de exercer ou ser vítima de maltrato nas súas relacións de parella.
- Obter información sobre o grado no que as e os adolescentes xustifican os Malos Tratos.

O método que utilizamos para abordar o noso universo obxecto de estudo – poboación adolescente de Baiona-, foi seleccionar unha **mostra representativa** destes: alumnado de entre 11 a 17 anos dos Centros de Ensino Público do Municipio de Baiona.

En función desto deseñamos e elaboramos unha enquisa que, adecuada a linguaxe da poboación destinataria, recollera a información pertinente ó obxecto do estudo, para o que deseñamos 17 ítems que expresados de forma afirmativa ou negativa permitiran amosar o acordo/desacordo (escala tipo Likert) da persoa enquisada. Para o deseño da enquisa tivemos en conta cada un dos obxectivos específicos do estudo, e traducidos en áreas de información elaboramos ítems específicos para cada unha delas:

Áreas	Nº do ítem
Posicionamento ante a igualdade de xénero	1 - 3
Cóñecemento dos malos tratos	4 -7 -8
Interiorización de estereotipos e roles de xénero	6 -5 -12 -14
Preditores	2 – 9 – 16 - 11
Xustificación dos malos tratos	10 -15 – 13 - 17

É importante salientar que os datos identificativos demandados na enquisa son: sexo, idade, curso e Centro.

Esta enquisa foi distribuída entre o luns 25 de setembro e o luns 23 de outubro, a todo o alumnado de 1º, 2º, 3º e 4º da ESO dos Centros de Ensino Público de Baiona: C.P.I. Covaterreña e I.E.S. 1º de marzo. A través da colaboración do

profesorado e dentro do horario escolar, administráronse para a súa posterior cumprimentación persoal e anónima 305 enquisas, das que 150 corresponden a mulleres e 155 a homes, constituíndo estas enquisas a **mostra** do estudo. As idades e sexo das persoas que compoñen a mostra son as seguintes:

IDADE	muller	home	TOTAL
11 anos	4	7	11
12 anos	25	22	47
13 anos	25	39	64
14 anos	40	37	77
15 anos	37	29	66
16 anos	12	13	25
17 anos	7	8	15

Os datos identificativos da mostra son fundamentais –sexo e idade-, xa que en función destes imos analizar os datos recabados, de feito o criterio establecido á hora de agrupar a información para a súa posterior análise foi:

- Mulleres preadolescentes (11 a 13 anos)
- Homes preadolescentes (11 a 13 anos)
- Mulleres adolescentes (14 a 17 anos)
- Homes adolescentes (14 a 17 anos)

ANÁLISE DE DATOS:

- F. Posicionamento
- G. Coñecemento dos Malos Tratos
- H. Interiorización de Roles
- I. Preditores
- J. Xustificación dos Malos Tratos

A. Posicionamento

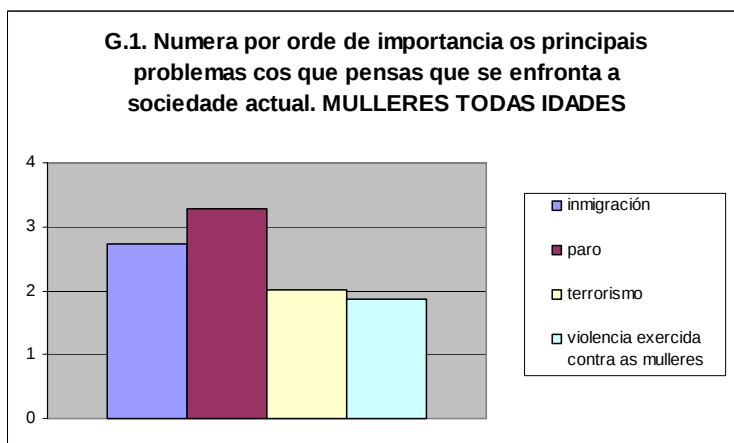
O primeiro bloque que imos analizar é o de “**posicionamento**”, co que intentamos coñecer que tipo de actitudes teñen as rapazas e rapaces respecto da igualdade de xénero e a violencia exercida contra as mulleres. Para isto elaboramos dous ítems:

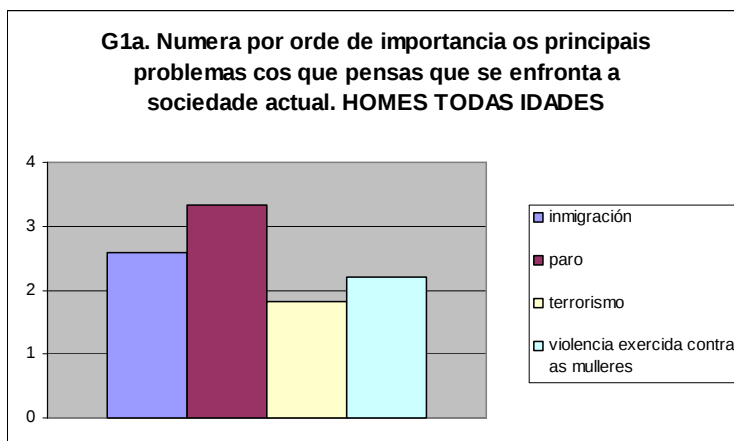
1. Numera por orde de importancia (1º, 2º, 3º e 4º) os principais problemas cos que pensas que se enfronta a sociedade actual

3. Na sociedade actual xa acadamos a igualdade entre homes e mulleres

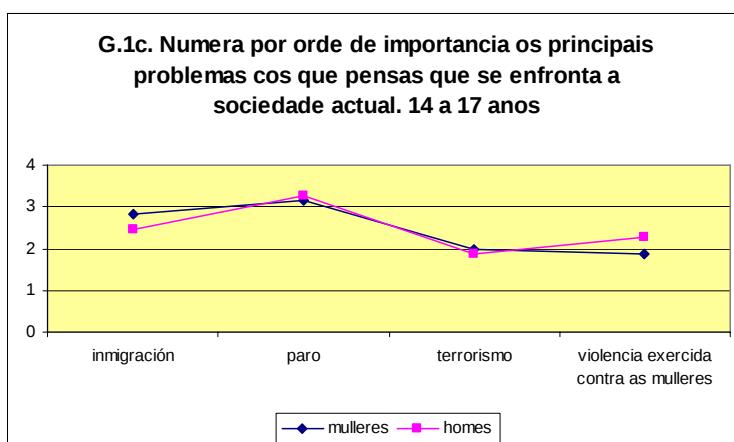
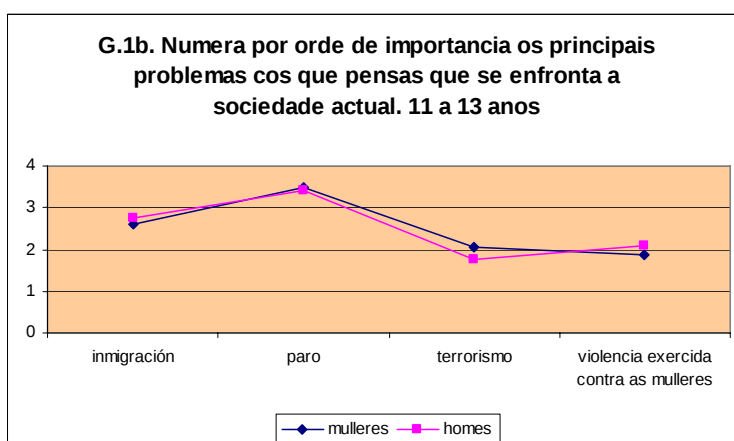
O **ítem 1º** permítenos coñecer a importancia que para as persoas enquisadas ten a violencia exercida contra as mulleres en relación con outras problemáticas de tipo social que neste momento poden ser relevantes. Da análise dos datos despréndese que en xeral *o paro* (media de puntuación de 3,30) é o primeiro problema que observan, seguido *da inmigración* (media de 2,67 puntos), e como terceiro problema sinalan a **VIOLENCIA EXERCIDA CONTRA AS MULLERES** (media de 2,04 puntos). En cuarto lugar sitúan *o terrorismo* (media de puntuación de 1,91 puntos), observando que a diferenza entre a asignación do terceiro ó cuarto problema é mínima (0.13 puntos).

Se abordamos estes mesmos datos sen desagregar idades, pero si tendo en conta a variable sexo os seguintes gráficos –G.1 e G.1a- mostran como o colectivo de alumnas proporciónalle menor puntuación a violencia de xénero que os alumnos

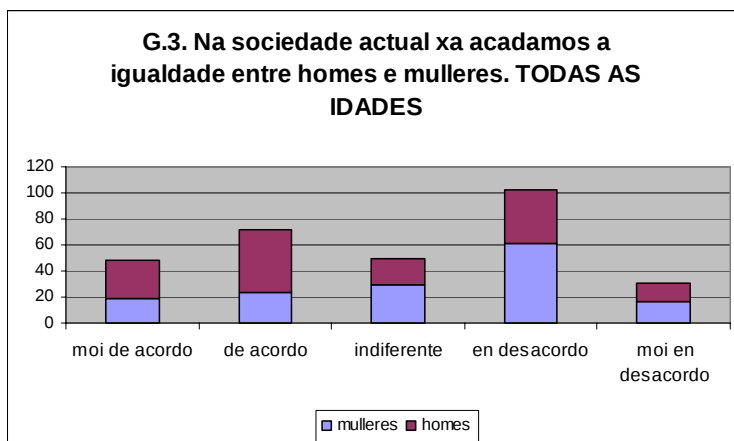

Cando estes mesmos datos os desagregamos en función da idade e tamén do sexo –G.1b e G.1c- descubrimos que non hai variación significativa entre o comportamento actitudinal de chicas e chicos, é mais, os rapaces de entre 14 a 17 anos son os que proporcionan esa variación de 0,13 puntos que permite numerar como o 3º problema á *violencia exercida ás mulleres*.

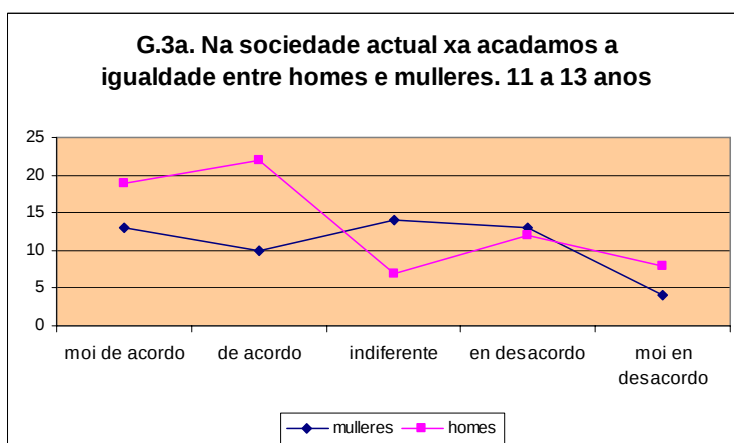

O grao de acordo/desacordo do alumnado de todas as idades co **ítem 3º** móstrase no seguinte cadro:

Nel podemos observar que esta afirmación provoca desacordos e acordos encontrados, e se o grado *en desacordo* é o que obtén maior puntuación débese ó peso do sector feminino, mentres que o segundo posto do grado *de acordo* é pola alta puntuación dos varóns.

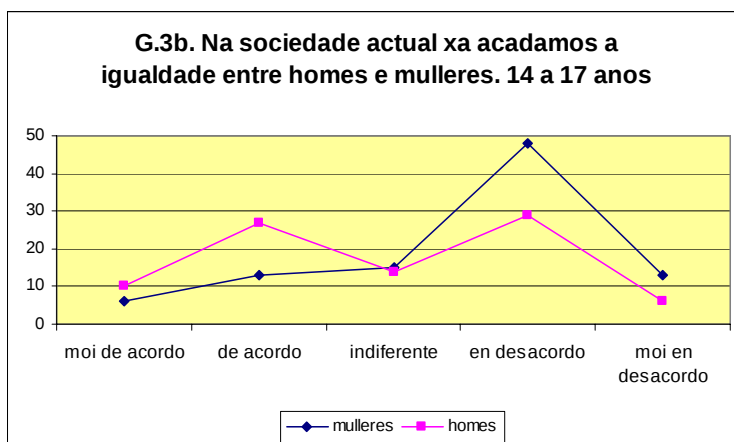
Este mesmo ítem desagregado por sexo e idades móstranos un comportamento moi diferenciado entre homes e mulleres, e tamén entre o mesmo sexo e diferentes idades:

No caso das rapazas preadolescentes –G3.a-, unificando a categoría de *moi de acordo* e *de acordo* en “afirmación” e a categoría de *en desacordo* e *moi en desacordo* en “negación” as puntuacións obtidas mostran como o 43% opinan que xa acadamos a igualdade fronte a un 31% que opinan o contrario. No caso dos varóns da mesma idade o gráfico anterior permite observar claramente o seu elevado nivel *de acordo* coa afirmación. É interesante sinalar que na categoría *indiferente* as mulleres puntúan moi por riba dos homes, o que se podería interpretar como un certo nivel de indecisión á hora de posicionarse.

Cando analizamos os datos extraídos da poboación adolescente –G.3b- chama a atención que as puntuacións na categoría *indiferente* son moito máis baixas que na poboación preadolescente, o que nos permite afirmar un claro posicionamento, tanto das chicas como dos chicos, en referencia a existencia dunha igualdade de xénero xa acadada.

Os varóns polarizan as súas respostas entre o *acordo* e o *desacordo*, mentres que as mulleres defínense claramente *en desacordo* coa afirmación.

Podemos concluír que a opinión global de que “aínda non acadamos a igualdade” é unha idea que se manifesta entre a poboación adolescente, fundamentalmente polo peso específico do colectivo de mulleres, e que a idea de que “a igualdade está conquerida” está instalada nos rapaces, fundamentalmente no grupo de chicos preadolescentes.

Con este bloque quixemos coñecer como se posiciona á poboación adolescente respecto da “violencia exercida contra as mulleres” e a “igualdade entre mulleres e homes”, pois ben, dos datos obtidos observamos que:

- En xeral esperta máis controversia e posicionamento o tema da igualdade, que o da violencia, posiblemente porque poden pensar que este último non lle atingue ou por non identificar as manifestacións da violencia de xénero.
- En relación coa igualdade hai diferencias significativas entre mulleres e homes e entre adolescentes e preadolescentes, situándose as rapazas adolescentes claramente en contra da afirmación de xa ter acadada a igualdade, o que nos pode permitir pensar que ó aumentar a idade aumenta a vivencia de situacións de desigualdade.

B. Coñecemento dos malos tratos

Este segundo bloque permitiranos analizar o “**coñecemento dos malos tratos**” da poboación enquisada, en relación con algúns dos diferentes tipos de maltrato existentes, para o que elaboramos tres ítems:

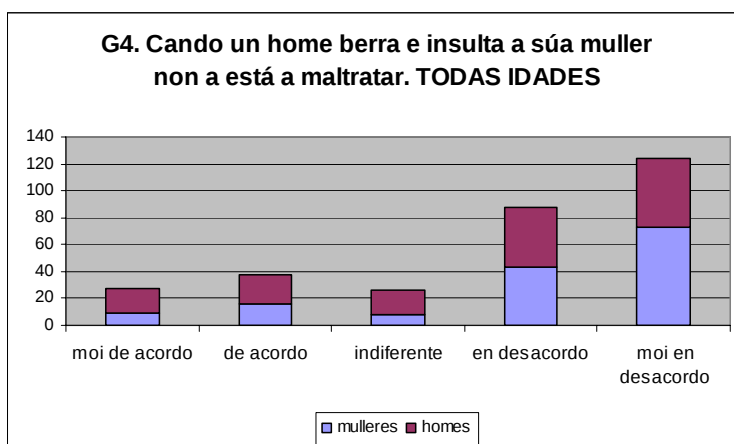
4. Cando un home berra e insulta a súa muller non a está a maltratar

7. Unha labazada nun momento de enfado non se pode interpretar como un maltrato

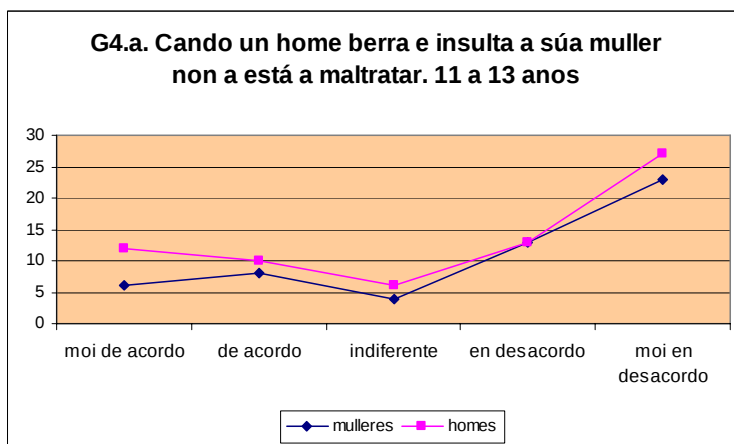
8. Cando un home controla onde vai, con quen vai, con quen fala e que amizades ten a súa muller a está a maltratar

O **ítem 4º** define un maltrato psicolóxico a través dunha negación, esta pregunta aportaranos información sobre en que grado a poboación adolescente é quen de identificar os malos tratos psicolóxicos.

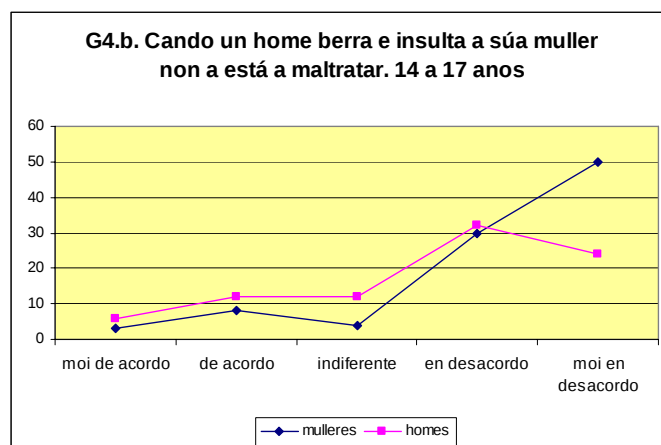
No gráfico G4 observamos que o 69% das persoas enquisadas opinan que un home que berra e insulta a súa muller a está a maltratar, e este dato observado en función do sexo permítenos visibilizar que o 60% das persoas que se sitúan *moi en desacordo* co ítem son mulleres.

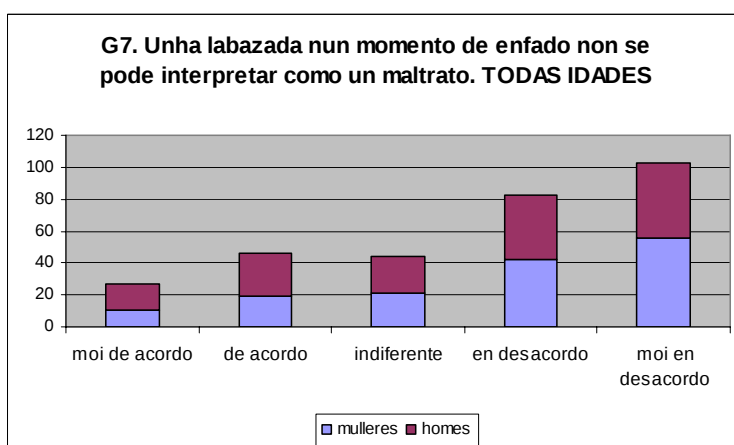
Entre a poboación preadolescente –G4.a- se confirma a tendencia xeral apuntada ó principio do anterior parágrafo, conformando grupos de opinión semellantes rapazas e rapaces.

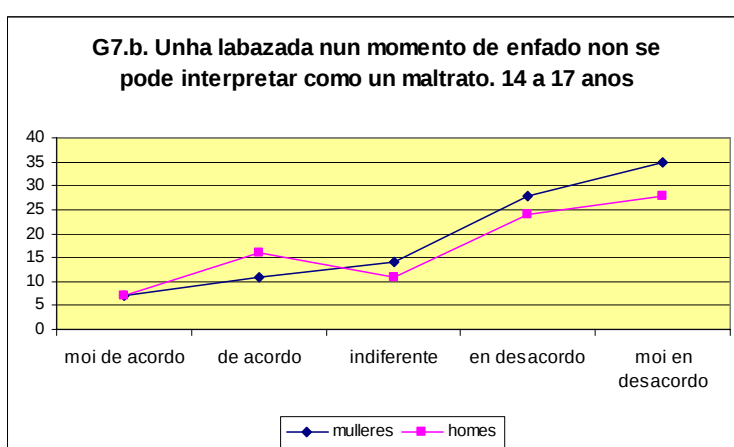
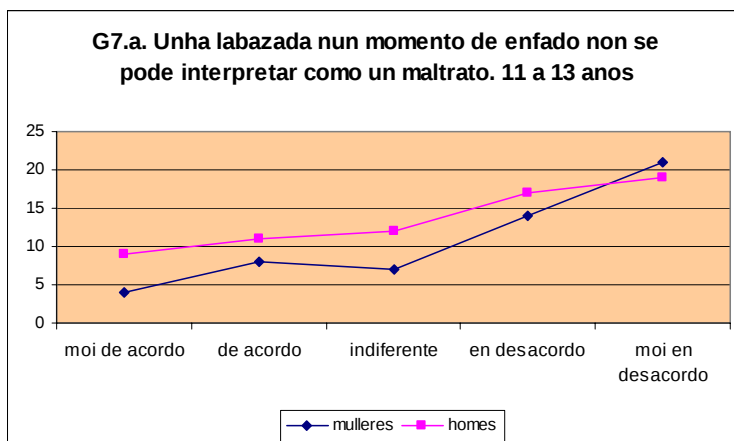
Pero ó observar o grupo de adolescentes –G4.b.- atopamos diferencias significativas en función do sexo. Nesta etapa evolutiva as rapazas identifican e se posicionan claramente en contra dos malos tratos psicolóxicos, xa que o seu nivel de resposta ó ítem: *moi de acordo*; *de acordo*; *indiferente* é case anecdótica, e unha de cada dúas respostas do colectivo de rapazas posiciónase *moi en desacordo*. No caso dos varóns a oposición manifesta ós malos tratos psicolóxicos, é menos contundente, só un de cada catro amosan o mesmo nivel de oposición que as chicas (resposta *moi en desacordo*)

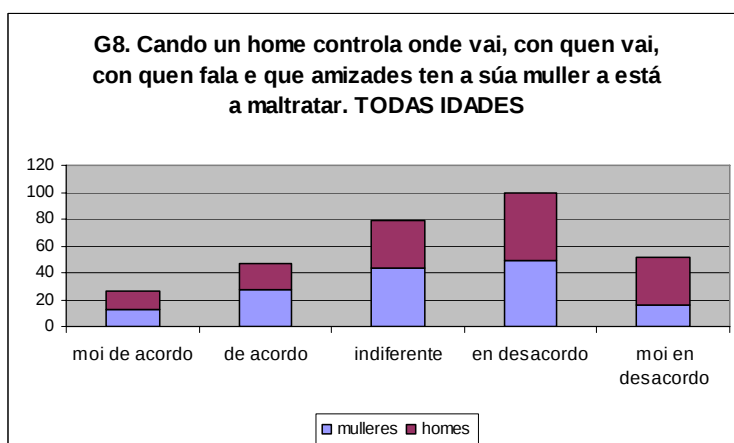
Co **ítem 7º** intentamos situar á poboación obxecto do estudio ante os malos tratos físicos, cunha frase que enunciada en negativo, representa un episodio de maltrato no que a palabra “momento” e “enfado” tende a entenderse como eximentes. Pois ben, analizando o gráfico G7 descubrimos que o 60% de todas as persoas enquisadas móstrase en *desacordo* ou *moi en desacordo* co ítem, e que o peso desta porcentaxe recae equilibradamente en mulleres e homes.

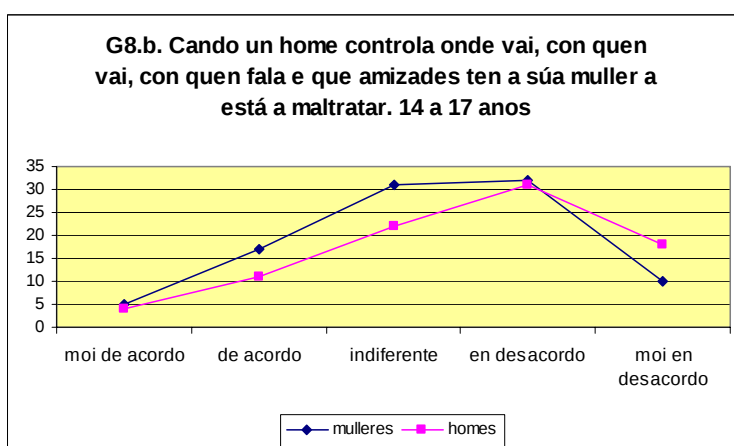
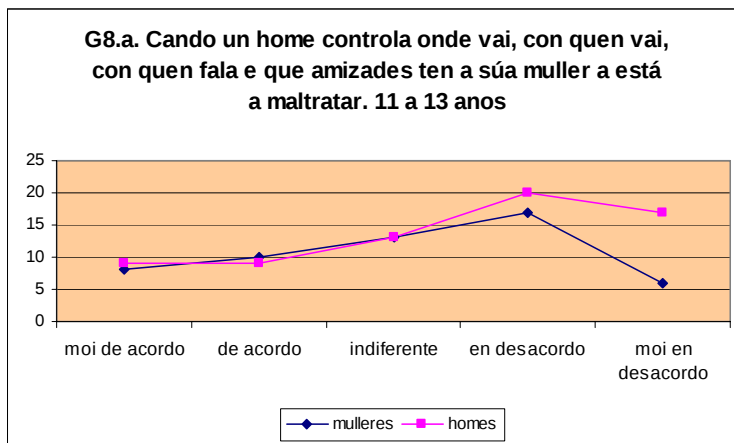
O comportamento entre rapazas e rapaces preadolescentes –G7.a- e adolescente –G7.b- non nos aporta elementos que varíen o comentado anteriormente, simplemente sinalar como no caso dos rapaces as resposta están menos polarizadas que no colectivo feminino, e que os niveis *de acordo* e *moi de acordo* son máis significativos entre a poboación masculina de 11 a 13 anos.

“Cando un home controla onde vai, con quen vai, con quen fala e que amizades ten a súa muller a está a maltratar” é o **ítem 8**, refírese ó acoso e control que se establece en toda relación de maltrato e o podemos entender como un tipo de maltrato social. Os datos extraídos do estudo –G8- amosan que as dúas categorías que predominan son *en desacordo* (32%) e *indiferente* (26%) nas que apenas hai diferencias entre o comportamento do grupo de homes e o de mulleres, o que permítenos afirmar que a poboación obxecto de estudo pensa que o control non se pode interpretar como maltrato, ou amósanse indecisos e indecisas respecto desta afirmación.

O comportamento de preadolescentes –G8.a- e de adolescentes –G8.b- marca unha clara tendencia do sexo masculino a definirse *moi en desacordo* en comparación coas mulleres, por outra banda as puntuacións en *indiferente* débense ó peso dos, e sobor de todo, das adolescentes.

Todos os ítems explicados anteriormente conforman o bloque B: **“coñecemento dos malos tratos”** elaborado co obxectivo de coñecer o grao de identificación dos mesmos en función da súa tipoloxía ou das súas manifestacións. Do resultado da análise deste bloque podemos concluír que:

- Os malos tratos psicolóxicos son os que maior nivel de identificación teñen, case 3 de cada catro persoas enquisadas definen os berros e os insultos como maltrato
- Unha agresión física é sinalada como maltrato por 6 de cada 10 persoas
- Nos dous ítems anteriores as rapazas adolescentes sitúanse máis posicionadas en contra do maltrato
- O control non se identifica como maltrato e é onde maior número de persoas indecisas se atopan, fundamentalmente mulleres.

C. Interiorización de roles

O terceiro bloque – **interiorización de roles**- confecciónase co obxectivo de coñecer en que grao os rapaces e rapazas obxecto de estudo tenden a analizar a realidade a partir de estereotipos e roles de xénero. Os seguintes ítems marcan o papel que mulleres e homes deben desempeñar na sociedade actual:

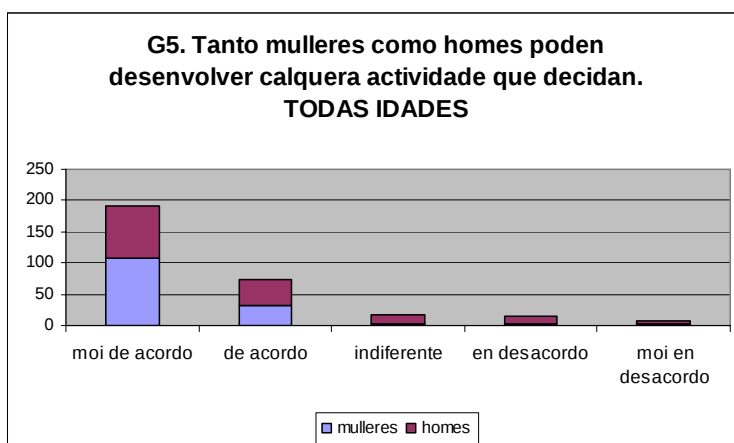
5. Tanto mulleres como homes poden desenvolver calquera actividade que decidan facer

6. Por natureza as mulleres están mais capacitadas para as cuestións domésticas e o coidado das persoas

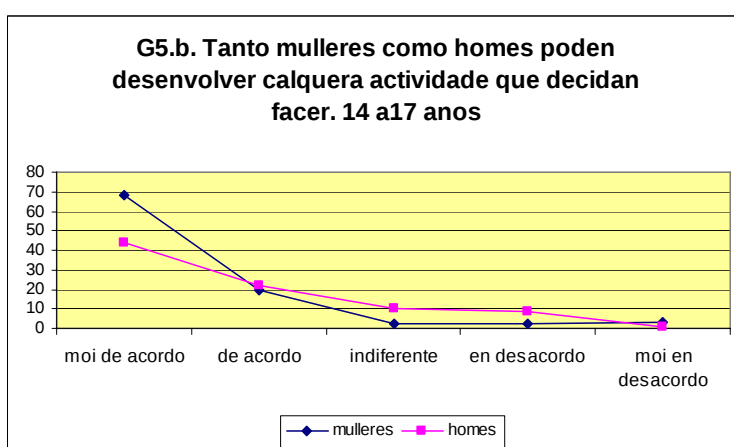
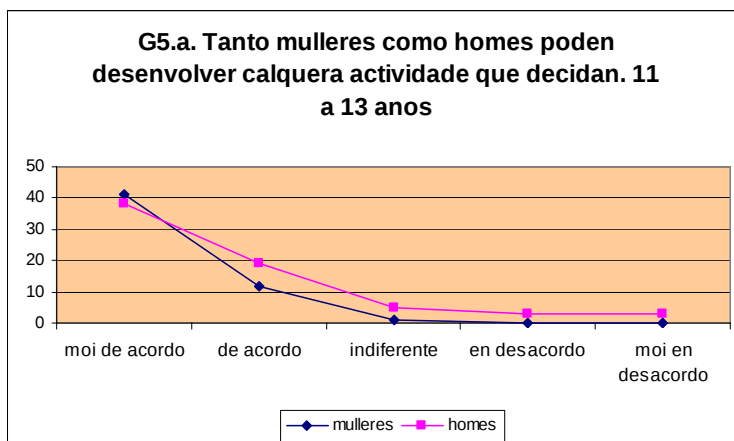
12. Tendo en conta que cada vez hai mais problemas para atopar traballo, as mulleres deberían quedarse en casa e non ocupar tantos empregos

14. Un bo home é o que coída e protexe a súa muller, sinalándolle o que debe facer

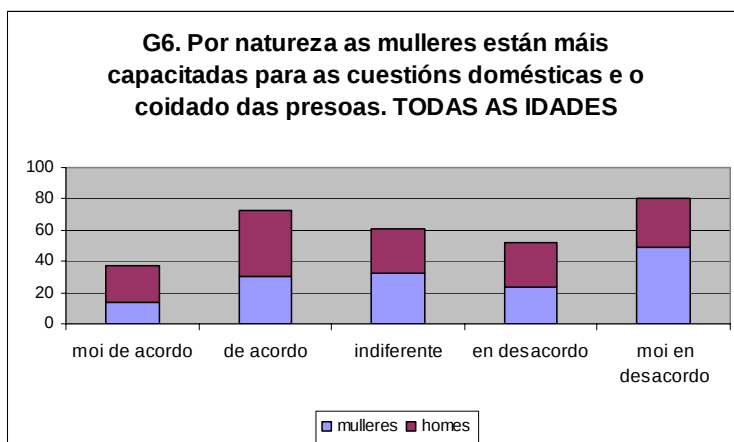
Cando do que estamos a falar é da liberdade de homes e mulleres para elixir a actividade á que se queiran adicar –**ítem 5**- o comportamento da poboación enquisada é clara: case o 90% afirman o ítem é as diferencias en función do sexo son mínimas, aínda que favorables ás mulleres.

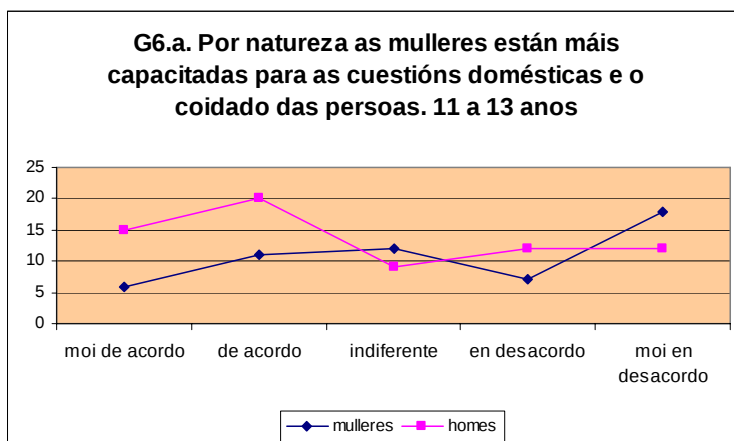
Os datos desagregados por idades –G5.a e G5.b- e por sexo mostran a mesma tendencia. Unicamente cando observamos as respostas da poboación adolescente mostrasen diferencias na resposta *moi de acordo*, onde as rapazas sitúanse mais posicionadas que os mozos.

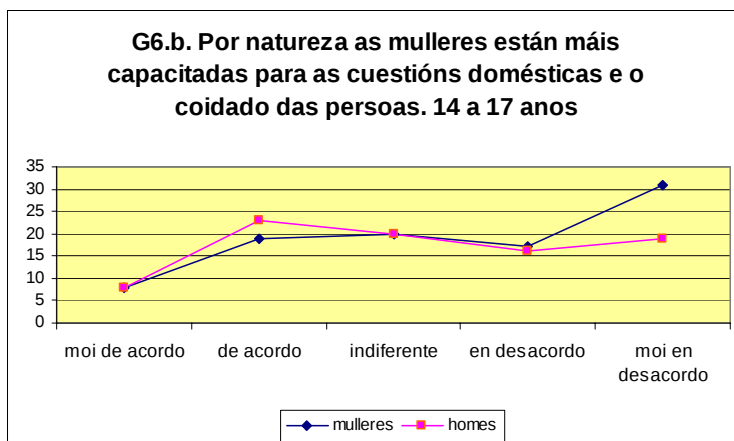
O **ítem 6º** sinala a naturalización do papel asignado ás mulleres nunha sociedade patriarcal. Unha vez analizadas as respostas observadas, estas son contradictorias, tendo en conta os datos sen desagregar o 26% está *moi en desacordo* coa afirmación “por natureza as mulleres están máis capacitadas para as cuestións domésticas e o coidado das persoas”, pero o 24% explícita o seu grado *de acordo*. Sen embargo se observamos os datos en función do sexo as mulleres móstranse *moi en desacordo* e os homes *de acordo*

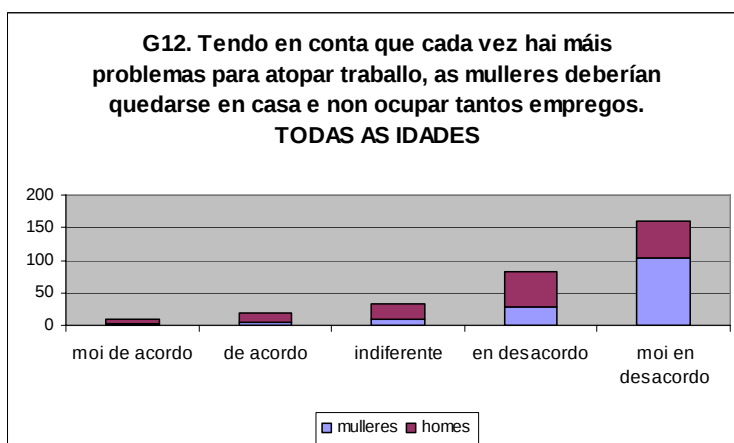
Os datos dos e das preadolescentes –G6.a.- corroboran a afirmación anterior: maioritariamente os rapaces de 11 a 13 anos mostrasen *de acordo* co ítem, mentres que as rapazas da mesma idade móstranse *moi en desacordo*.

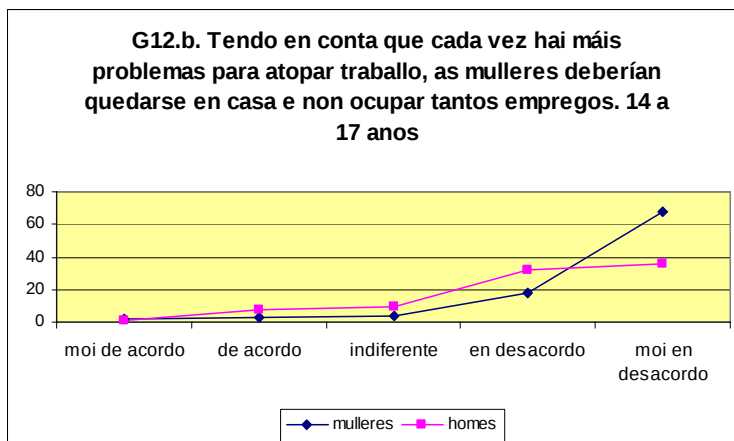
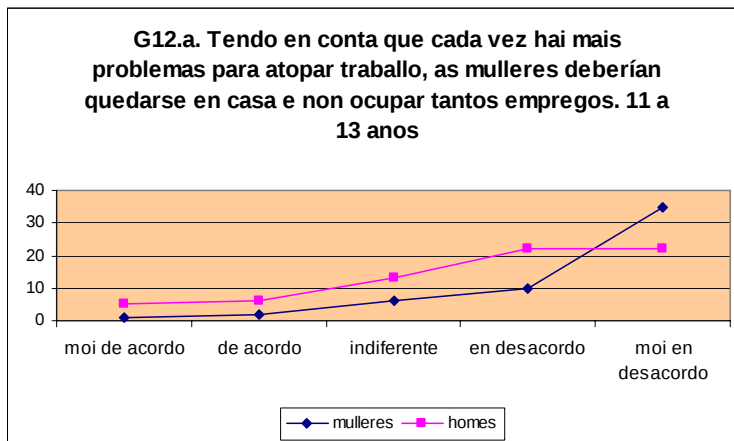
Na poboación adolescente –G6.b.- as diferencias por razón de sexo son menores en toda a gradación de acordo/desacordo, excepto na categoría *moi en desacordo* onde as rapazas amosan un maior puntuación

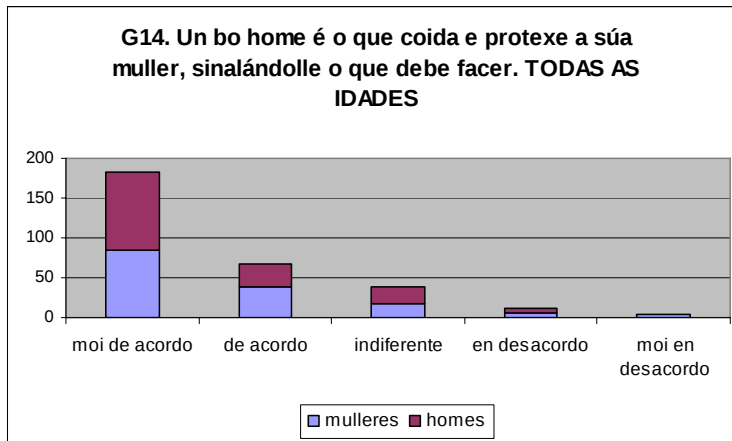
O **ítem 12** tamén presenta unha clara tendencia nas respostas: ó 80% nega o ítem, e desta porcentaxe ó 60% son mulleres e o 40% homes –G12-

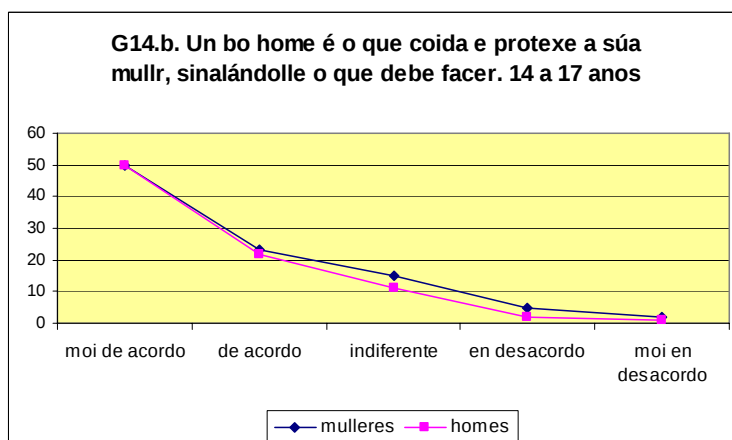
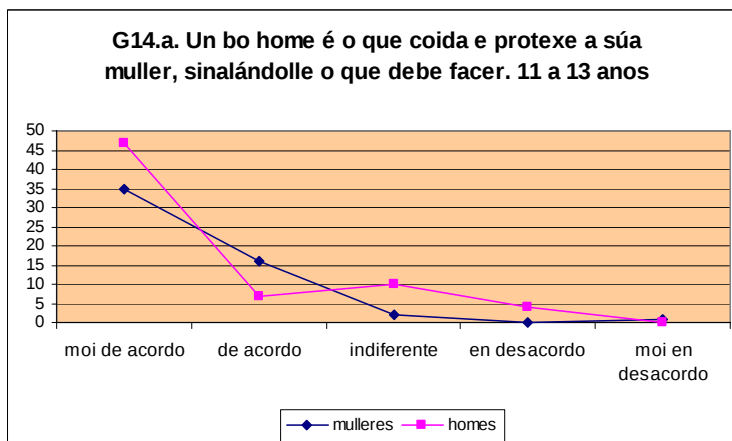
Esta mesma afirmación desagregada por tramos de idade e por sexo –G12.a e G12.b- non aporta información significativa excepto a clara tendencia das mulleres á hora de mostrarse *moi en desacordo* co ítem en comparación co colectivo masculino.

“Un bo home é o que coida e protexe a súa muller, sinalándolle o que debe facer” é a afirmación do **ítem 14**. As respostas emitidas mostran unha *moi* clara actitude *de acordo* con esta opinión, o 80% o afirma e non existen diferencias entre mulleres e homes.

Os datos recollidos e filtrados en función da variable idade e sexo –G.14a e G.14b– mostra como entre a poboación de 11 a 13 anos os rapaces mostran maior puntuación en *moi de acordo*, e como o comportamento da poboación feminina e masculina adolescente é moi semellante.

Con este bloque intentamos coñecer en que grado os rapaces e rapazas de 11 a 17 anos, teñen interiorizado os roles e estereotipos de xénero, e do ilustrado e exposto ata este momento concluímos que:

- Cando falamos directamente do que debe de facer e como se debe comportar un home e/ou unha muller, descubrimos unha grande interiorización dos roles de xénero, fundamentalmente sobre o papel que ós homes se lle ten asignado dentro da parella, tanto por mulleres como por homes. O papel das mulleres é menos interiorizado por parte das propias mulleres.
- Cando falamos de liberdade na adopción de actividade e de decisión do mundo productivo amósanse, aparentemente, igualitarios e libres do corsé do xénero.

D. Preditores

O bloque D que imos analizar é o de “**Preditores**”, para o que elaboramos catro ítems que fan referencia, fundamentalmente, a como se concibe a relación de parella e paralelamente enuncian unha serie de afirmacións que poden entenderse como preditores de relacións abusivas:

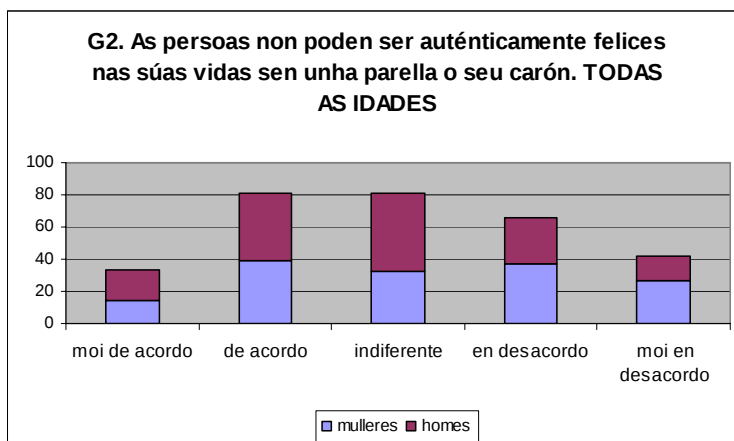
2. As persoas non poden ser auténticamente felices nas súas vidas sen unha parella o seu carón.

9. Sen celos non hai amor.

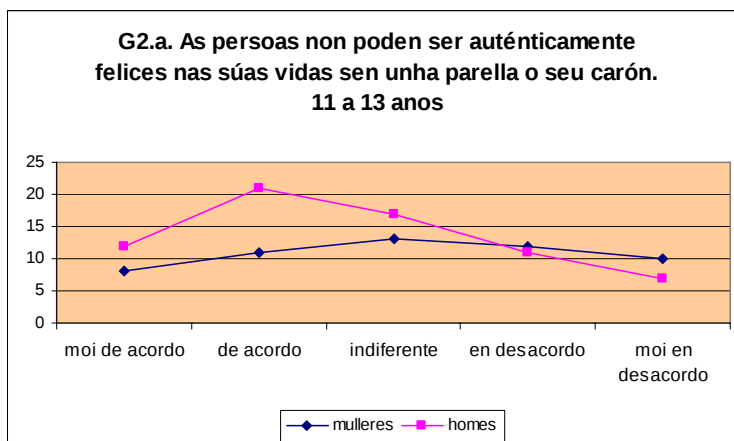
11. Unha boa relación de parella é na que se renuncia a todo con tal de facer feliz a outra persoa

16. Hai mulleres que se insinúan e despois se fan as estreitas.

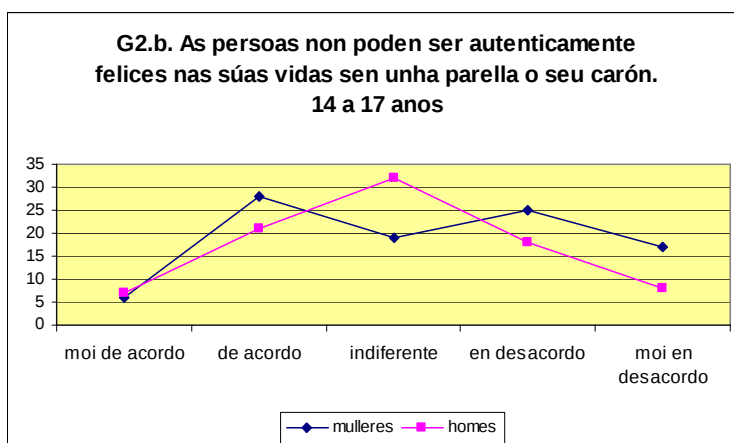
A afirmación do **ítem 2** encerra a idea da parella como o status ideal de calquera persoa, pois ben, o 53% das persoas ás que se lle administrou a enquisa sitúanse entre estar *de acordo* e *indiferente* –G2-. Esta información desagregada por sexo amosa unha tendencia inversa en homes e mulleres: as mulleres afirman este ítem nun 36% e o negan nun 43% e o 40% dos homes o afirma, mentres que o nega un 29%.

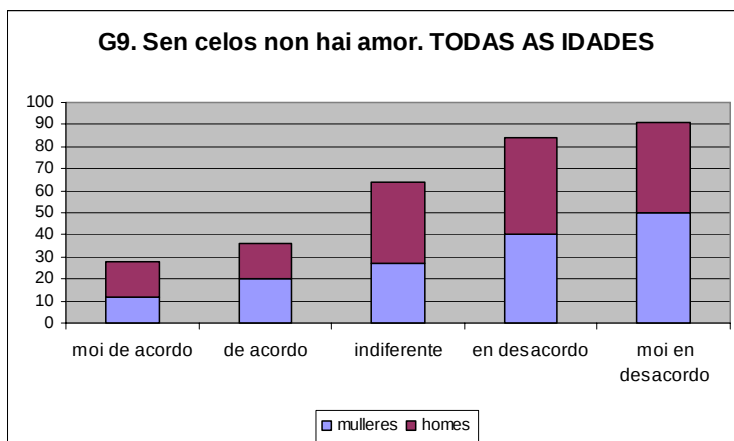
Observando estes datos desagregados por tramos de idade e sexo, o comportamento entre rapazas e rapaces é diferente. Dos 11 ós 13 anos os nenos sitúanse claramente *de acordo*, mentres que as rapazas do mesmo tramo de idade non se posicionan (respostan *indiferente*) e cando non o fan non aclaran a súa tendencia.

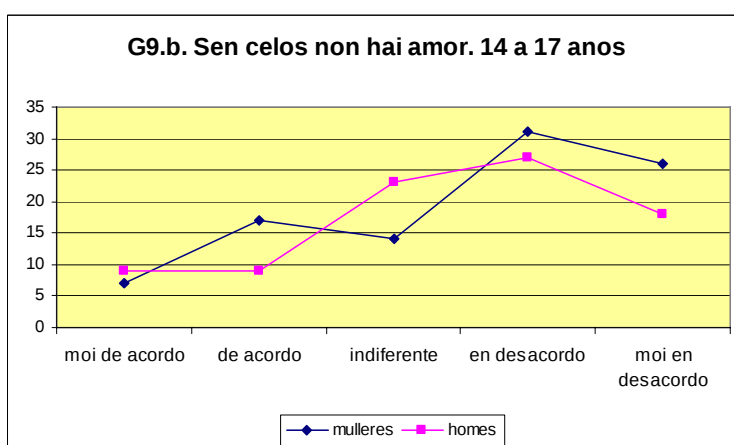
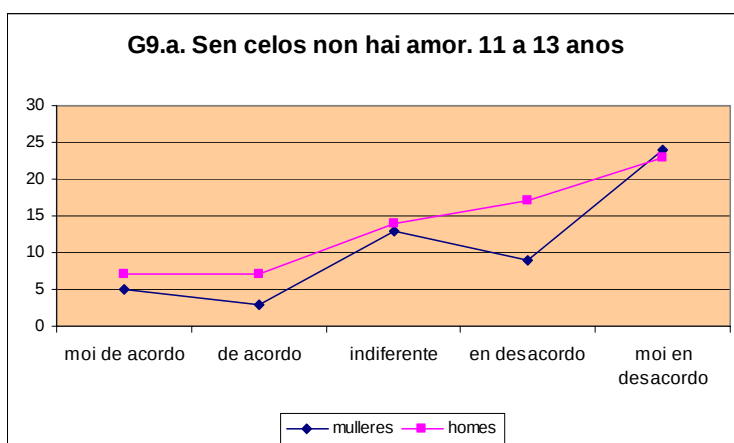
O comportamento dos rapaces adolescentes é similar, pero máis marcado, que os das preadolescentes –G2.b-, pola contra as adolescentes atópanse entre o *acordo* e *desacordo*.

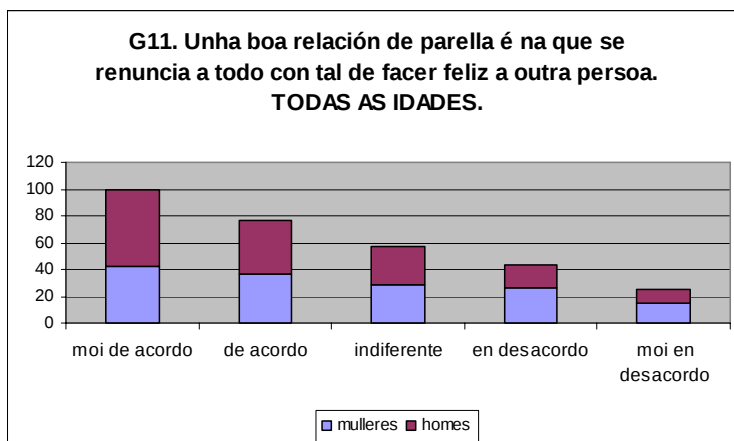
O **Ítem 9** responde á afirmación de que os celos son parte indisoluble do amor, e tanto homes como mulleres amosan un claro desacordo con esta afirmación, o 58% negan o ítem, e o restante 42% repártese equitativamente entre os e as que móstranse de acordo coa afirmación e entre as persoas que mostran indiferencia

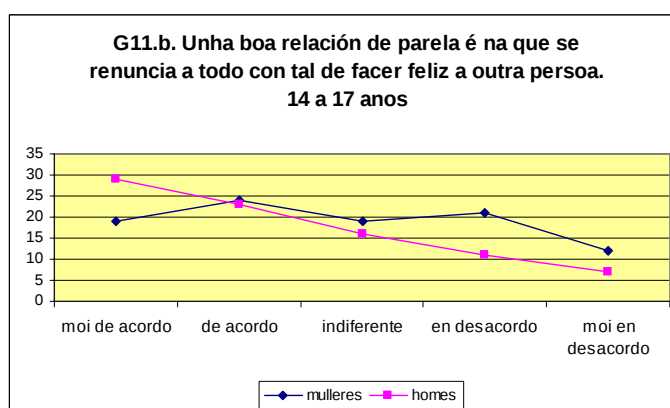
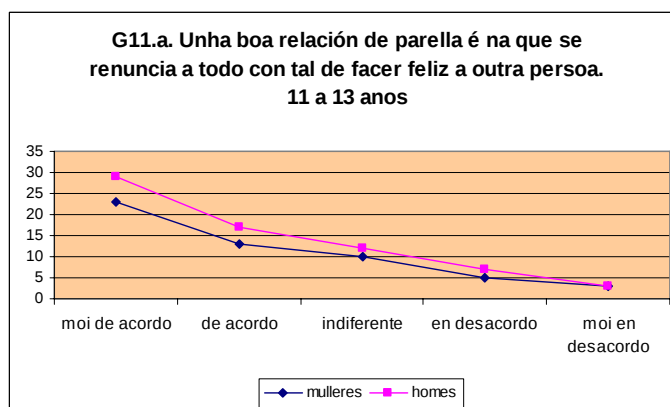
Esta resposta aparentemente tan uniforme, móstrase diferente comportamento cando desagregamos os datos por idades e por sexo –G9.a e G9.b-, as preadolescentes mostran máis contundencia na resposta que os rapaces da mesma idade, sen embargo tanto os adolescentes varóns como as adolescentes puntúan menos en *moi en desacordo* e máis en *desacordo*, tamén afirman máis o ítem as chicas que os chicos, e estes pola contra móstranse mais *indiferentes* que elas

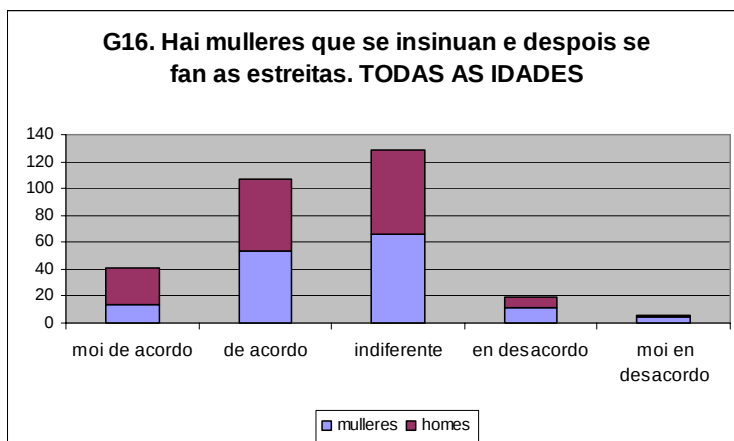
A renuncia como clave do amor é o significado do **ítem 11** e as respostas amosa unha clara tendencia afirmativa, fundamentalmente no colectivo masculino –G11-.

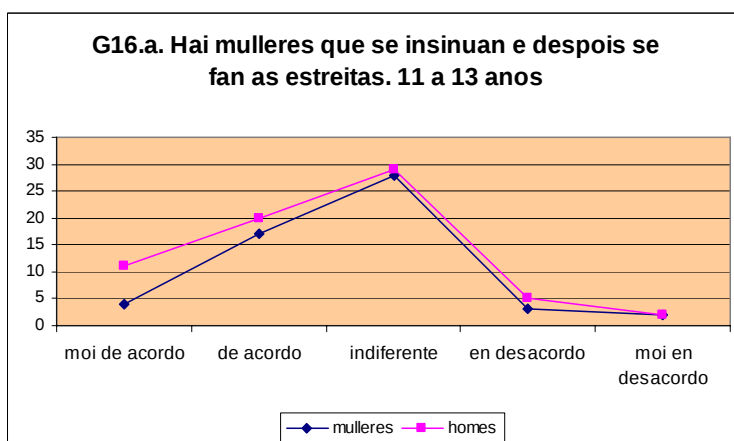
Entre a preadolescencia –G11.a- o comportamento é similar entre os sexos e confirma a tendencia observada no gráfico anterior. O tramo de idade entre os 14 a 17 anos marca a diferenca entre sexos, as mulleres non amosan unha tendencia afirmativa tan clara como a dos rapaces de todas as idades e as rapazas preadolescentes

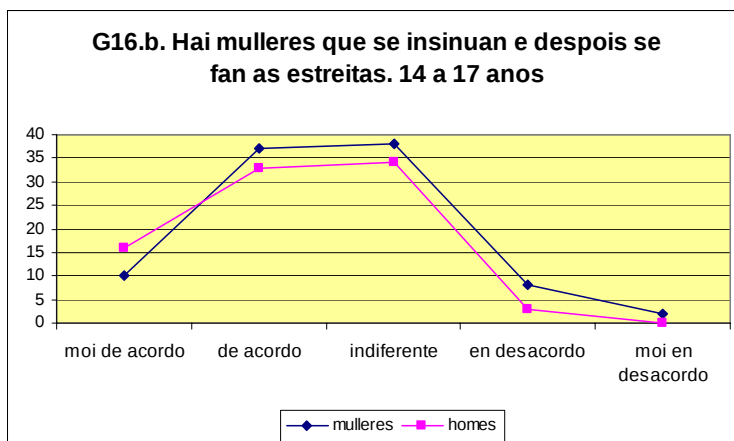
As respostas ó **ítem 16** –G16- son as menos polarizadas, de feito o 43% se sitúa na categoría *indiferente* e o 35% en *de acordo*. As diferencias por razón de sexo apenas son significativas

O comportamento de mozos e mozas preadolescentes –G16.a- é similar, unicamente na categoría *moi de acordo* atopamos diferencias –os homes duplican as respostas das mulleres-, por outra banda, a curva que describe ambos ten o seu vértice na categoría *indiferente* que é onde obteñen a máxima puntuación - 47%-, seguida da afirmación xeral do ítem - 43%-.

O gráfico G16.b amosa as respostas do colectivo de adolescentes, onde a diferencia respecto dos e das preadolescentes estriba en que as puntuacións acadadas na categoría *de acordo* -39%- por primeira vez son similares ás de *indiferente* -40%-

Cos ítems analizados neste bloque tentamos atopar información sobre como as persoas enquisadas pensan que debe ser unha boa relación de parella, o resumo do analizado ata ó de agora lévanos a expoñer que:

- Entenden a “renuncia” como parte indispensable dunha boa relación de parella, sendo as mulleres adolescentes as que mostran menor nivel de acordo con renunciar a todo con tal de facer feliz a súa parella
- Consideran que os celos non son unha expresión do amor, é o colectivo de preadolescentes son os e as que con maior contundencia negan o ítem
- Que o ideal de felicidade é a parella e algo no que as persoas enquisadas se mostran entre indecisas e de acordo. E un resultado similar se observa ante a afirmación de que hai mulleres que se insinúan e despois se fan as estreitas.

E. Xustificación dos Malos Tratos

Este último bloque permitiranos analizar mitos e afirmacións sobre os malos tratos, desde consideracións sobre o agresor e vítima, ata a magnitude global do problema, a través de catro ítems cos que tentamos situar ás persoas enquisadas:

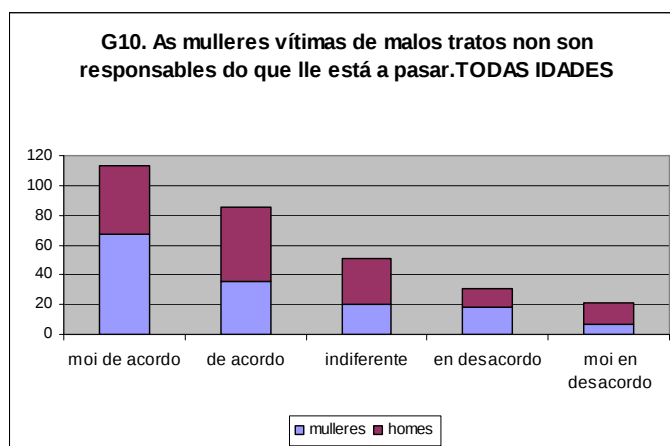
10. *As mulleres vítimas de malos tratos non son responsables do que lle está a pasar.*

13. *Os malos tratos non son para tanto. Son casos aillados, o que pasa é que saen na prensa e eso fai que parezan máis importantes do que son.*

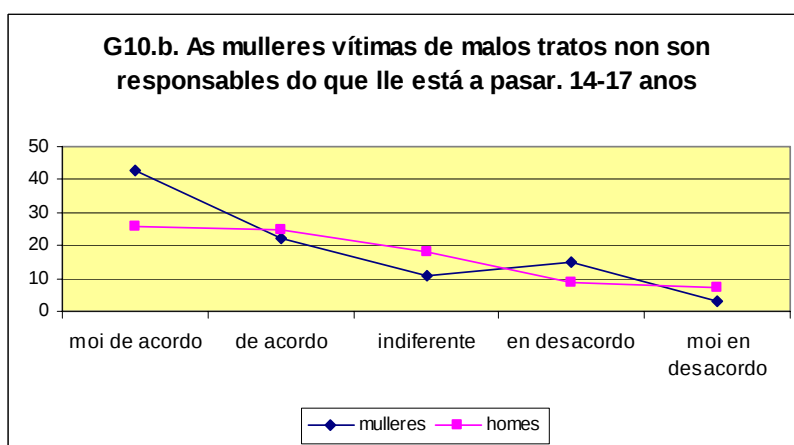
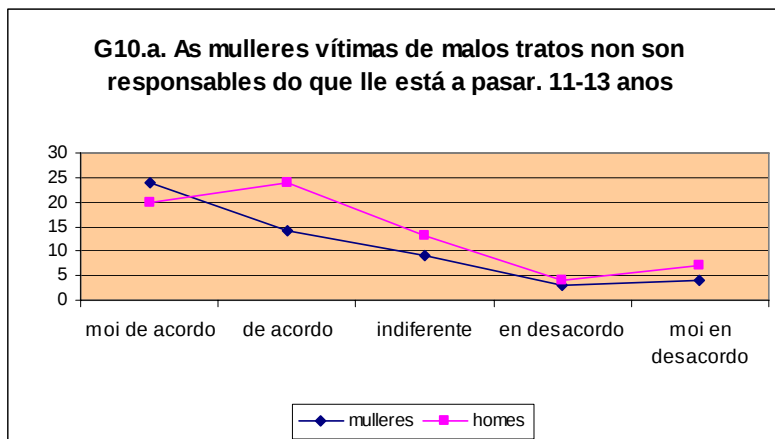
15. *Os maltratadores son homes enfermos ou adictos a sustancias tóxicas.*

17. *Os malos tratos ocorren en todo tipo de familias independentemente do seu nivel económico e educativo.*

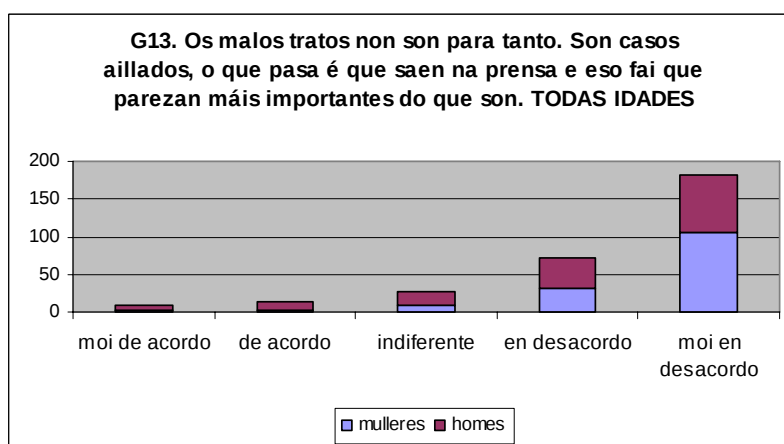
A afirmación do **ítem 10** nega que a responsabilidade do maltrato recaia sobre a vítima, e a resposta global afirma esta negación, posicionando máis contundentemente a mulleres que a homes –G10-

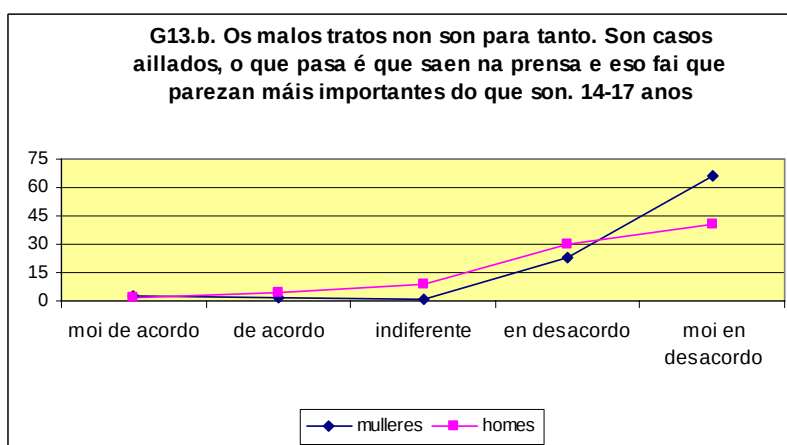
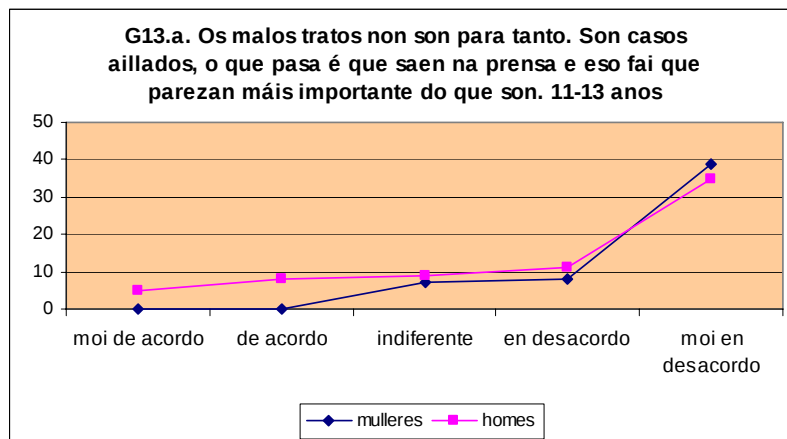
A resposta do colectivo feminino preadolescente e adolescente é similar entre si e co expresado anteriormente. Os varóns dos dous grupos de idade, en xeral amósanse menos contundentes, e os adolescentes afirman menos o ítem que todos os demais grupos. –G10.a e G10.b-

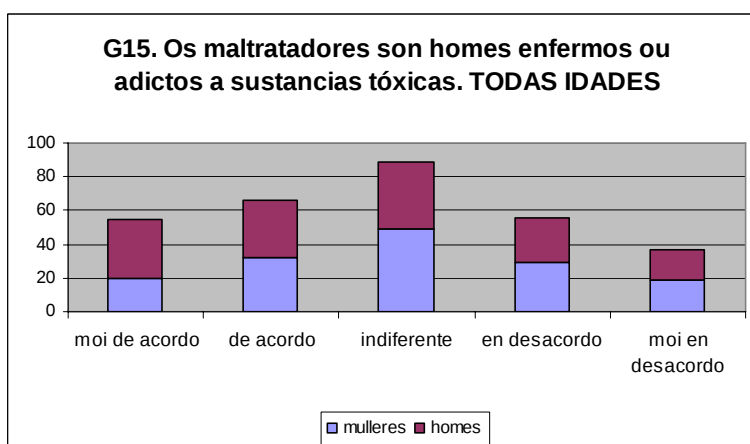
A idea da magnitude do problema do maltrato é o contido do **ítem 13** –G13-, e a categoría *moi en desacordo* é a que máis puntuación obtén: o 60%. É interesante resaltar que de cada 10 persoas que contestan *moi en desacordo* 6 son mulleres.

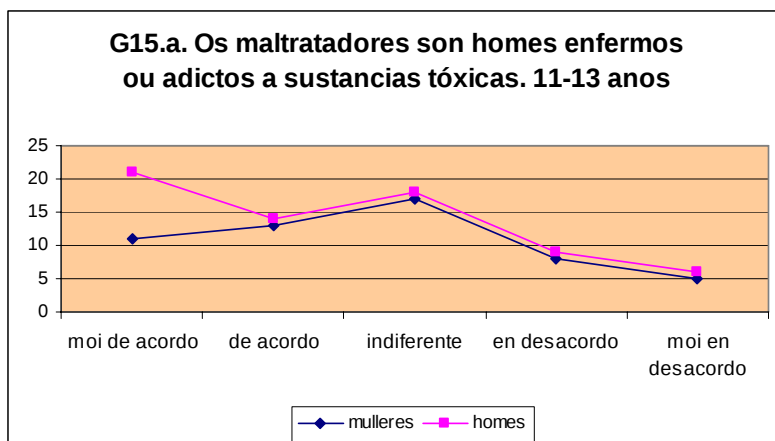
A información analizada por grupos de idade e sexo –G13.a e G13.b- permítenos visibilizar que o grupo de adolescentes varóns son os que menor grado de contundencia no desacordo mostran co ítem e que os rapaces preadolescentes son os que marcan os niveles de afirmación.

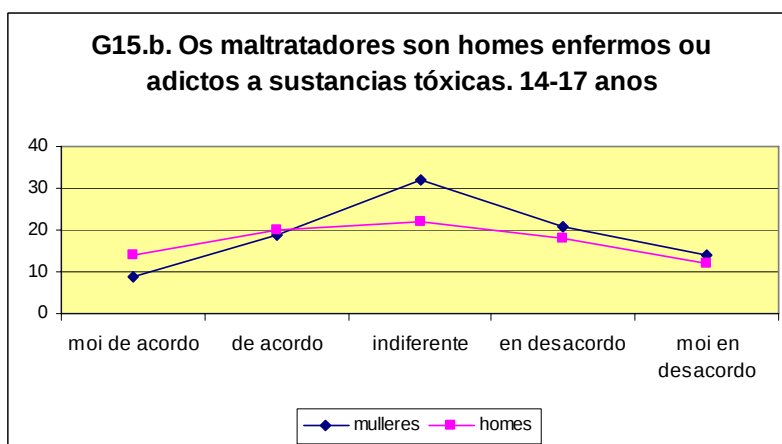
Co gráfico G15, ilustramos as respostas a afirmación: “Os maltratadores son homes enfermos ou adictos a sustancias tóxicas” (ítem 15). O colectivo atópase maioritariamente indeciso, e cando se posiciona o fan desde a afirmación do contido do ítem (40%)

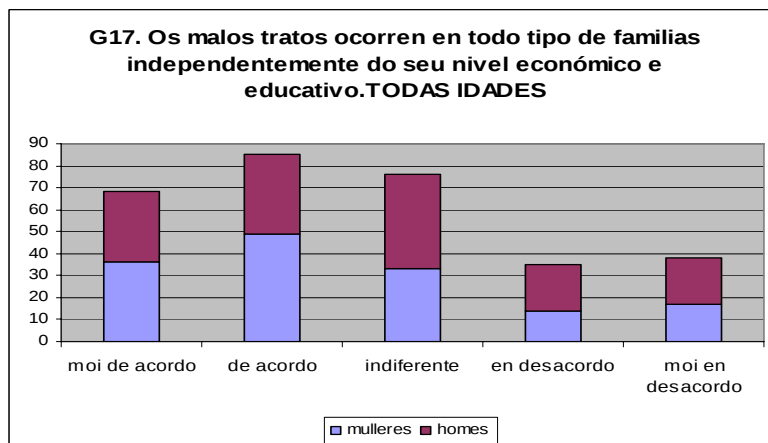
Na curva descrita polo grupo de preadolescentes –G15.a- observamos un comportamento diferencial entre sexos: os rapaces despuntan coa afirmación *moi de acordo* (31%), e as rapazas obteñen a mesma puntuación na categoría *indiferente*

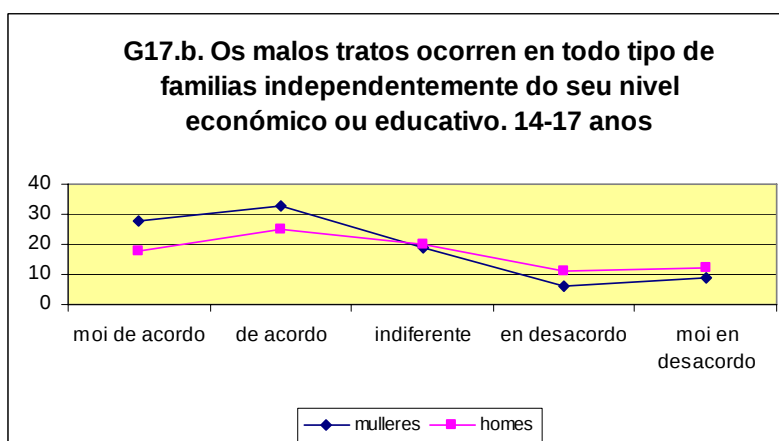
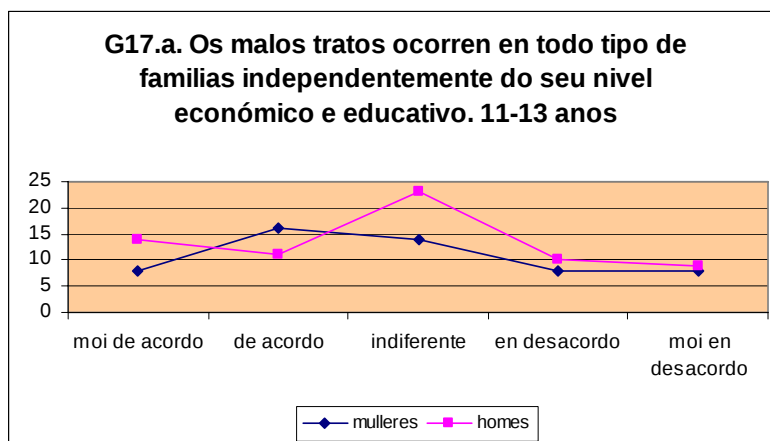
As adolescentes –G15.b- reafirma a súa tendencia, mentres que os varóns comezan a debuxar unha curva similar á do colectivo feminino.

Ó **ítem 17**, refírese a como o maltrato ocorre ó marxe de condicionantes de tipo económico e educativo, as respostas obtidas non nos permiten sinalar un perfil claro de respostas, a nivel global as persoas enquisadas sitúanse en primeiro lugar *de acordo* (28%), seguido de cerca por *indiferente* (25%) e por *moi de acordo* (22%), constituindo o grupo de homes o maior peso na categoría *indiferente*, e as mulleres a categoría *de acordo*.

Desagregandos estes datos en función do sexos e de tramos de idade –G17.a e G17.b- descubrimos que o comportamento das mulleres mantense igual a pesar das diferencias de idade, mentres que os varóns preadolescentes sitúanse fundamentalmente na categoría de *indiferente* (34%) e os adolescentes na *de acordo*.

Este último bloque aportamos información sobre como homes e mulleres preadolescentes e adolescentes tenden a xustificar os malos tratos a partir de mitos e afirmacións instaladas na mentalidade colectiva como xeito de desviar o problema e negar as evidencias diarias. Da información analizada podemos concluir que:

- En xeral, a poboación enquisada considera que a responsabilidade do maltrato non recae na muller vítima e que os malos tratos non son casos aillados. En ambos ítems o colectivo de mulleres é mais contundente nas respostas.
- Si do que falamos é do perfil do agresor e do tipo de familia no que sucede o maltrato, a tendencia é hacia a falta de posicionamento. No primeiro caso a resposta *indiferente* é a mais sinalada –fundamentalmente polas rapazas-, seguida moi de cerca polo *de acordo*, no segundo invertese a tendencia.

CONCLUSIÓNS

Da información analizada ata este momento podemos inferir un perfil xeral en relación ó que pensa a poboación de adolescentes de Baiona en relación á igualdade, violencia de xénero e máis especificamente o maltrato hacia á muller.

A violencia de xénero, como tema, non atopa un interés central nesta poboación, nembargantes cando se especifican aspectos relacionados con esta si que mostran un posicionamento claro. A igualdade esperta diferentes posicionamentos entre chicas e chicos, as primeiras, fundamentalmente nas idades entre 14 a 17 anos, non están de acordo con que xa esté acadada a igualdade entre homes e mulleres, pola contra no incremento de idade nos varóns observamos un posicionamento inverso. De esta información pode inferirse que as diferencias de xénero se amosan máis claramente cando se pasa dunha etapa infantil á adolescencia onde sobre cada sexo comezan a materializarse os preceptos dos sistema sexo-xénero.

Cando a análise se desenvolve desde un ámbito menos xeneralista e máis micro topamos con datos máis específicos. Con respecto o grado de coñecemento que ten a poboación obxecto de estudo sobre os malos tratos podemos establecer tres niveis: onde existe un maior nivel de identificación é nos malos tratos psicolóxicos, en segundo lugar posiciónanse as agresión físicas “esporádicas”, o que apenas esperta menos posicionamentos e maior grado de indiferencia son as tácticas de control como manifestación de maltrato.

En toda a tipoloxía as rapazas, sobre todo adolescentes, amosan un maior nivel de coñecemento e recoñecemento e no caso dos mecanismos de control esta submostra é a que representa maiores índices de indiferencia, o que interpretamos como indecisión ou dúbidas á hora de tomar partido.

A realidade é que o ítem utilizado para explicitar un dos modos da violencia física (*unha labazada nun momento de enfado pode interpretarse como un maltrato*) está tamizado de caracteres que poderían entenderse como esporádicos ou casuais, pero a realidade é que observamos que a través dos medios de comunicación e das campañas de sensibilización á poboación xeral ven tomando conciencia do que se entende por violencia física cando falamos de agresións con resultado de morte, pero a violencia como agresión específica (*unha*) e manifestada de xeito moderado (*labazada*) e con factores que poderían ser entendidos como atenuantes (*enfado*) segue sen identificarse como maltrato.

Por outra banda o control non se identifica claramente, posiblemente por seguir a ser unha das manifestacións do AMOR ou do DEBER ou dos CELOS. A realidade é que este aspecto nos parece moi interesante xa que se non somos quen de decatarnos de que unha relación con control é unha relación no baseada na confianza e si na falta de liberdade, e polo tanto unha relación abusiva, non estamos a establecer as bases sobre as que soste relación entre iguais.

Se da interiorización dos roles e estereotipos estamos a falar, os datos amosan que os mandatos que conforman a identidade masculina desde unha perspectiva de xénero e o seu papel na relación de parella están grandemente interiorizados tanto por mulleres como por homes, nembargantes cando falamos de xeito máis xenérico (*...desenvolver calquera actividade...*) ou cando se defende o papel produtor masculino (*...as mulleres deberían quedarse en casa e non ocupar tantos*

empregos...) os corsés de xénero son menos visibles, é amosan máis reivindicación o colectivo feminino en comparación ó masculino.

Para a poboación enquisada unha relación de parella pode ser necesaria para ser feliz, pero nela os celos son valorados como algo relativamente negativo, aínda que habería que definir que se entende por celos xa que nos ítems anteriores aclarouse que o control non se pode entender como unha manifestación de maltrato. De todos os xeitos a “renuncia” é necesaria para poder establecer unha boa relación de parella, e neste punto son as mulleres quen afirma máis este aspecto, temos que considerar que desde unha perspectiva de xénero o papel das mulleres nas relacións asóciase coa abnegación e a conciliación.

Hoxe en día as e os adolescentes teñen claro que a responsabilidade do maltrato non recae na muller e que os malos tratos non son casos aillados e indignos de consideración, nembargantes cando profundizamos máis é falamos de perfís as falsas crenzas seguen determinando opinións, e no caso das rapazas estas amosan maior nivel de indiferencia, que nos seguimos a interpretar como dúbidas ou indecisión.

Con este panorama e a falta de estudos lonxitudinais que nos puideran proporcionar datos comparativos, podemos afirmar que existe un certo coñecemento e rexeitamento en relación á violencia de xénero entre a poboación adolescente de Baiona, pero que estes datos cando son analizados a un nivel máis específico descubrimos por unha banda falta de información/formación, niveis elevados de interiorización de estereotipos e roles asociados ó papel diferencial que deben cumprir homes e mulleres nas relacións de parella, e marcados perfís estereotipados nas relacións de malos tratos.

A información obtida con este estudo debería ser entendida como un produto en si mesmo, pero tamén como un instrumento de traballo, polo que propoñemos continuar coas seguintes accións:

- Facer unha devolución específica á poboación que cumprimentou as enquisas, e a toda a Comunidade Educativa, sobre os datos obtidos e analizados.
- Executar, de xeito quinquenal, accións de investigación similares que permitan obter datos de tipo lonxitudinal susceptibles de facer valoracións sobre o estado da cuestión.
- Deseñar programas de sensibilización/formación específicos en función dos datos obtidos.

BIBLIOGRAFÍA

- DIAZ-AGUADO, M.J. (2002): *Construcción de la igualdad y la prevención de la violencia de género desde la educación*. Madrid. Instituto de la Mujer
- GORROTXATEGI, M. y DE HARO, I.: (1999) *Materiales didácticos para la prevención de la violencia de género: Unidad Didáctica para Educación Secundaria*. Málaga. Consejería de Educación y Ciencia. Junta de Andalucía
- LIENAS, G: (2006) *El diario azul de Carlota*. El Aleph
- LORENTE ACOSTA, M. (2001): *Mi marido me pega lo normal*. Barcelona. Crítica.
- SANTISTEBAN, C. (2004): *Violencia de Género: Factores psicosociales comunes y específicos de género relevantes en la violencia de preadolescente y adolescentes*. Madrid. Universidad Complutense de Madrid. Instituto de la Mujer
- URRUZOLA, M.J (1995): *Guía para chicas*. Instituto Andaluz de la Mujer.

Anexo enquisa

Ola, necesitamos da túa axuda. Moitas veces se fala do que pensades e opinades sobre diferentes temas da actualidade, pero poucas se vos pregunta directamente.

Con esta enquisa que che entregamos, intentamos coñecer a túa opinión de primeira man e dun xeito anónimo e libre.

Por favor, le atentamente o cuestionario e cóbreo. Recorda que non lle debes de poñer ou teu nome nin apelidos, e que os cadriños serven para marcar cunha "X"

Cando teñamos analizados tódolos datos vos faremos chegar un informe sobre vos resultados.

Ah! Moitas grazas pola túa colaboración...., e en caso de dúbida..... preguntanos.

A. DATOS IDENTIFICATIVOS

☐ muller	☐ home	Idade _____	Curso _____
Centro _____			

1. Numera por orde de importancia (1º, 2º, 3º e 4º) os principais problemas cos que pensas que se enfronta a sociedade actual:

- ___ O paro
- ___ O terrorismo
- ___ A violencia exercida contra as mulleres
- ___ A inmigración

De aquí en diante imos a facer afirmacións coas que podes estar:

☐ **Moi de acordo** ☐ **De acordo** ☐ **Indiferente** ☐ **En desacordo** ☐ **Moi en desacordo**

Dependendo do teu grado de acordo ou desacordo marca cunha X a casilla correspondente.

2. As persoas non poden ser autenticamente felices na súas vidas sen unha parella o seu carón

☐ Moi de acordo ☐ De acordo ☐ Indiferente ☐ En desacordo ☐ Moi en desacordo

3. Na sociedade actual xa acadamos a igualdade entre homes e mulleres

☐ Moi de acordo ☐ De acordo ☐ Indiferente ☐ En desacordo ☐ Moi en desacordo

4. Cando un home berra e insulta a súa muller non a está a maltratar

☐ Moi de acordo ☐ De acordo ☐ Indiferente ☐ En desacordo ☐ Moi en desacordo

5. Tanto homes como mulleres poden desenvolver calquera actividade que decidan facer

☐ Moi de acordo ☐ De acordo ☐ Indiferente ☐ En desacordo ☐ Moi en desacordo

6. Por natureza as mulleres están máis capacitadas para as cuestións domésticas e o coidado das persoas

☐ Moi de acordo ☐ De acordo ☐ Indiferente ☐ En desacordo ☐ Moi en desacordo

7. Unha labazada nun momento de enfado non se pode interpretar como un maltrato

☐ Moi de acordo ☐ De acordo ☐ Indiferente ☐ En desacordo ☐ Moi en desacordo

8. Cando un home controla onde vai, con quen vai, con quen fala e que amizades ten a súa muller a está a maltratar

☐ Moi de acordo ☐ De acordo ☐ Indiferente ☐ En desacordo ☐ Moi en desacordo

9. Sen celos non hai amor

☐ Moi de acordo ☐ De acordo ☐ Indiferente ☐ En desacordo ☐ Moi en desacordo

10. As mulleres vítimas de malos tratos non son culpables do que lle está a pasar

☐ Moi de acordo ☐ De acordo ☐ Indiferente ☐ En desacordo ☐ Moi en desacordo

11. Unha boa relación de parella é na que se renuncia a todo con tal de facer feliz a outra persoa

☐ Moi de acordo ☐ De acordo ☐ Indiferente ☐ En desacordo ☐ Moi en desacordo

12. Tendo en conta que cada vez é máis difícil atopar traballo, as mulleres deberían quedarse en casa e non ocupar tantos empregos

☐ Moi de acordo ☐ De acordo ☐ Indiferente ☐ En desacordo ☐ Moi en desacordo

13. Os malos tratos non son para tanto. Son casos aillados, o que pasa e que saen na prensa e iso fai que parezan máis importante do que son.

☐ Moi de acordo ☐ De acordo ☐ Indiferente ☐ En desacordo ☐ Moi en desacordo

14. Un bo home é o que coida e protexe a súa muller, por riba de todo

☐ Moi de acordo ☐ De acordo ☐ Indiferente ☐ En desacordo ☐ Moi en desacordo

15. Os maltratadores son homes doentes ou adictos ás drogas/alcohol

☐ Moi de acordo ☐ De acordo ☐ Indiferente ☐ En desacordo ☐ Moi en desacordo

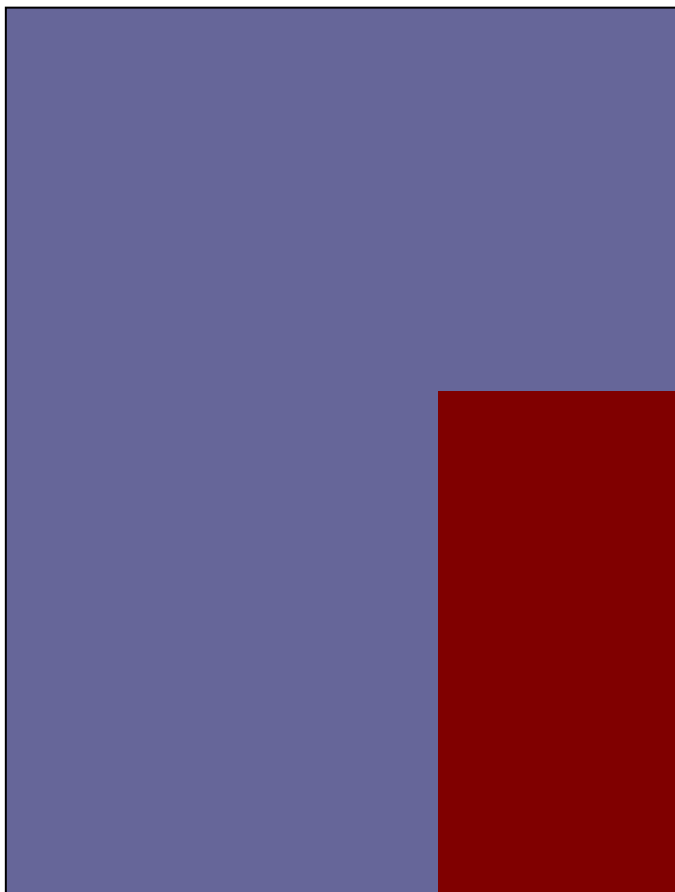
16. Hai mulleres que se insinúan e despois se fan as estreitas

☐ Moi de acordo ☐ De acordo ☐ Indiferente ☐ En desacordo ☐ Moi en desacordo

17. Os malos tratos ocorren en todo tipo de familias independentemente do seu nivel económico e educativo

☐ Moi de acordo ☐ De acordo ☐ Indiferente ☐ En desacordo ☐ Moi en desacordo

Se quedas con gañas de dicir algo....., faino neste cadro:

Concello de Baiona